

Si internet és la mesura de totes les coses, convindrem fàcilment que les versions no oficials sobre l'atac a les Torres Bessones són un assumpte que desperta més passions que no podria semblar. Si al cercador de Google s'hi introdueixen els termes "conspiracy" i "11S" combinadament, el resultat són 235 milions de pàgines web on totes dues expressions apareixen esmentades. La xifra dona fe de la fal·lera conspirativa que envolta l'atac (o *suposat atac*, perquè parlem d'intrigues i confabulacions) que els Estats Units van patir l'11 de setembre del 2001 per part d'al-Qaida (o *suposadament per part d'al-Qaida*). En els deu anys que han transcorregut des d'aquells fets (diguem-ho així, asèpticament), llibres amb més o menys arguments, documentals de tota mena i informes de procedència diversa han alimentat relats alternatius sobre allò que va passar des que a les 8.46 del matí va estavellar-se el vol 11 de l'American Airlines contra la torre nord fins que a les 10.03 el vol 93 de United Airlines es va desintegrar sobre un camp obert a Shanksville, Pennsilvània.

Per als més crèduls, l'explicació és senzilla: al-Qaida va organitzar una cadena d'atemptats per a venjar-se dels Estats Units. Per als més incrèduls, les interpretacions són molt més enrevessades.

"L'11S ha disparat el fervor per les teories de la conspiració", certifica Mike Ibáñez. Periodista *free lance*, disc-jòquei i agitador cultural, Ibáñez és, a més a més, un dels dos caps pensants que de fa quatre anys coordinen el Simposi Mundial sobre Teories de la Conspiració Spectra, que acull l'Octubre Centre de Cultura Contemporània a València. L'edició d'enguany, que va tenir lloc a final d'octubre, es va dedicar a l'11S. La selecció del tema era una manera ben particular d'aportar el seu granet de sorra a les moltes commemoracions que, amb motiu del desè aniversari, s'han organitzat enguany. Durant les setmanes anteriors a l'aniversari, els mitjans convencionals van parlar molt sobre les repercussions internacionals; les conseqüències a l'àmbit de la política interior... En canvi, a les versions no oficials s'hi va dedicar

Per què la Torre 7, adjacent a les Torres Bessones, va esfondrar-se? El govern dels Estats Units tenia notícia de l'atac que preparava al-Qaida? Aquests dubtes i molts més, amplificats per l'explosió d'internet, han alimentat durant deu anys un reguitzell de teories conspiratives al marge de la versió oficial sobre l'11S. El fenomen, amb càrrega sociològica i popular, l'ha analitzat el tercer Simposi Mundial de les Conspiracions Spectra.

Tres torres i un complot

un espai molt reduït, tot i que com a fenomen social –deixant de banda si ens les creiem o no– són importants", explica Ibáñez. I vet aquí que a València es duu a terme aquest simposi internacional. No pas per a donar volada a les versions que queden al marge de l'oficialitat, sinó per deixar constància que aquestes versions existeixen i que han de ser tingudes en compte com a fenòmens socials i expressions de contracultura.

La proposta de Spectra té més sentit que no podria semblar. Els relats al-

Fotografia d'una pantalla amb la retransmissió

ternatius sobre què passà l'11S no són cosa de quatre capfluixos desenfeïnats amb ànsia de protagonisme. Al contrari. Els qui no es refien de la versió oficial són una munió als Estats Units, però també a la resta del món. Segons una enquesta feta un mes abans de la commemoració del desè aniversari de l'11S, el 53% dels nord-americans no creien la versió oficial dels atemptats, que el govern Bush va condensar en un informe fet públic l'any 2004. De la realització del document se n'encarregà la Comissió 9/11, on hi havia

de TV3 de l'11-S.

representats republicans i demòcrates. El resultat fou un estudi (*The 9/11 Comission Report*) de 585 pàgines que atribueix els atemptats, sense cap dubte, a al-Qaida.

La conspiració digital. L'adscripció a teories alternatives a les oficials no és nova als Estats Units, una societat amb molta tirada a abraçar explicacions que ixen dels marges de l'oficialitat. Per a molts, Harvey Oswald no va assassinar John Fitzgerald Kennedy; Elvis Presley viu en una illa paradisiàca; Marilyn Monroe no es va suïcidar, sinó que fou víctima dels serveis secrets; Paul McCartney no és Paul McCartney, sinó un doble que el va substituir quan l'any 1966 el *beatle* va tenir un accident de trànsit mortal; i Kurt Cobain va morir en re-

alitat a mans d'uns sicaris pagats per Courtney Love. Totes aquestes teories i moltes més han trobat el brou de cultiu en una societat que, com apunta Mike Ibáñez, “és molt patriota, però tendeix a desconfiar d'allò que li diuen des de les instàncies d'autoritat superiors”.

Amb aquests antecedents, no és estrany que un feix de 585 fulls escrits per uns tècnics designats pels dos partits majoritaris no hagen respost tots els interrogants d'un episodi tan imbricat i complex com el de l'11S, on van entrar en joc grups terroristes, estratègies de política internacional i, a més a més, hi hagué víctimes mortals... A tot això cal afegir-hi el paper fonamental que les 3 W ha tingut en l'expansió de les teories més diverses. Perquè, com apunta

Mike Ibáñez, l'atac contra les Torres Bessones “tanca l'etapa analògica del conspiracionisme (10 de setembre del 2001) i obre la digital”. En aquest sentit, apunta Ibáñez, internet “ha estat la benzina perfecta per a expandir tota classe de versions alternatives”. Les xarxes, amb una distribució informació de forma horitzontal i no jeràrquica, es converteixen en una colossal ferramenta de difusió sense filtres, on res no s'ha de validar, on es reverbera fins a l'extenuació i tot hi té cabuda. La filmació casolana més esbojarrada sobre allò que va passar a Nova York rivalitza, a internet, amb el documental de factura exquisida. L'informe d'un enginyer qualsevol pot entrar en competència amb la versió sobre l'esfondrament de les Torres Bessones que conté *The 9/11 Comission Report*. El resultat és que l'explosió de la informació alimenta la dèria especulativa. “Es tracta d'un efecte rebot: com més informació i punts de vista tenim a l'abast, més funciona el sentit supersticiós—apunta el coordinador de Spectra—. Les societats modernes són complexes, però la gent busca respostes simples. I a internet n'hi pot trobar.”

A internet, per exemple, es pot visualitzar *September Clues*, una sèrie de peces documentals, a mig camí entre el vídeo casolà i el reportatge d'investigació, que analitza alguns punts dels fets de l'11S que considera foscos. Els autors de *September Clues* sostenen, per exemple, que van ser míssils i no avions que es van estavellar contra les Torres Bessones i que, de fet, tots els mitjans de comunicació es van confabular amb el govern nord-americà per a fer veure que es tractava d'aeronaus. I ho *demostran*

Les 585 pàgines del 'The 9/11 Comission Report' no han apaivagat l'ansia conspiranoica dels nord-americans

FRATS I CAMPS/ARXIU

Mike Ibáñez és coorganitzador de Simposium Mundial sobre Teories de la Conspiració Spectra que es celebra a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània de fa quater anys.

amb un reguitzell d'afirmacions a mig camí entre la premsa groga i el periodisme d'investigació. El documental arriba a assegurar que tots els vídeos casolans enregistrats per veïns de Nova York i que capten els moments de l'impacte formen part d'aquesta confabulació destinada a enganyar el poble nord-americà.

A la xarxa també s'hi pot consultar la sèrie de televisió *Conspiracy Theory* que, de fet, s'ha emès als Estats Units pel canal True TV. N'és autor Jesse Ventura, un ex-lluitador de wrestling i governador de Minnesota que duu fins al paroxisme la seua ànsia per descobrir la mà negra que hi ha darrere de l'11S. Veure *Conspiracy Theory*, amb els seus aires de transcendència, esdevé una experiència força còmica.

L'atac de l'11-S “tanca l'etapa analògica del conspiracionisme”, diu Mike Ibáñez, organitzador de Spectra

Les teories alternatives sobre l'11S no són patrimoni de ments paranoiques i desequilibrades. En absolut. Perquè, igual com hi ha personatges de tota mena que afirmen amb rotunditat posseir la veritat sobre l'11S, hi ha veus més autoritzades que donen embranzida a la teoria de la conspiració, gent que reclama explicacions que ajuden a segellar les esclertes del relat oficial. Les preguntes que es llancen a l'aire són, a primera vista, congruents. Per què la torre adjacent a les Torres Bessones, on hi havia oficines de l'FBI i la CIA, ha estat l'únic gratacel del món a esfondrar-se a causa d'un incendi? Per què una periodista de la BBC va avançar l'esfondrament de les torres abans que ocorreguera? Per què no hi ha cap imatge nítida de l'impacte d'un avió al Pentàgon?

Tot plegat són preguntes que han fet créixer la desconfiança i que han donat peu a les teories de la conspiració. Aquí les especulacions de Jesse Ventura i companyia són substituïdes pel dubte científic raonable. Això ho han intentat aplicar 390 professionals (entre professors universitaris i tècnics) que s'aixopluguen sota el paraigua d'Architects and Engineers for 9/11 Truth i que proven de demostrar que al trencaclosques que es va voler donar per acabat amb el *The 9/11 Commission*

El complot, punt per punt

1 El col·lapse de les Torres Bessones

Versió oficial: L'edifici es va ensorrar a causa de l'incendi, acrescut per la benzina que duïen els avions. Les altes temperatures (més de 2.000 graus) van fer que es fongués l'acer que revestia l'estructura de l'edifici.

Teoria conspirativa: Els gratacels van ser demolits amb dispositius explosius que havien estat col·locats prèviament en punts estratègics. Els qui creuen aquesta teoria apunten, per a justificar-ho, que a les imatges del moment de l'ensorrament es pot veure com, a través de les finestres, surten injeccions de material a les plantes inferiors a les que, successivament, anaven col·lapsant-se.

2 L'atac al Pentàgon

Versió oficial: Un avió es va estavellar contra l'edifici.

Teoria conspirativa: Com que les ales no van deixar marques a l'edifici (segons un estudi de la Purdue University això va ser perquè les parets de l'edifici eren més resistents que no les ales), els abonats a la teoria de la conspiració sostenen que el Pentàgon va ser bombardejat o atacat per un míssil.

3 El vol 93 de Pennsilvània

Versió oficial: El vol de la United

Report encara hi falten unes quantes peces. Els dubtes semblen força consistents. Altrament, la cadena britànica BBC no hauria emès el febrer del 2007 un capítol dedicat al tema, al seu programa *Conspiracy Files* (que fou emès després al *30 Minuts* de TV3). L'afany investigador s'alimenta, a

Airlines que feia el trajecte Boston-San Francisco va ser segrestat amb l'objectiu d'estavellar-lo contra el Capitoli. Un grup de passatgers es van amotinar i van impedir que això passara. En comptes d'això, l'avió va acabar estavellant-se en un camp ras de Shanksville, Pennsilvània.

Teoria conspirativa: L'avió va ser

derrocat per caces de l'exèrcit nord-americà.

4 La Torre 7

Versió oficial: El 9/11 *Comission Report* no diu res sobre les raons per les quals la Torre 7, l'edifici adjacent a les Torres Bessones, es va ensorrar a les 17 h. Segons alguns experts, en van ser les causes tant el foc com els

danys soferts arran de la caiguda de les torres del costat.

Teoria conspirativa: A l'edifici hi havia oficines de la CIA i l'FBI. Segons la versió no oficial, l'ensorrament de l'edifici havia estat programat prèviament, amb l'objectiu de destruir els indicis que provaren la participació del govern americà en els atacs.

més, del descontentament d'una part dels afectats per l'11S, persones com ara els familiars de les persones mortes al World Trade Center, els bombers que hi van intervenir, etc., que no es refien de l'explicació oficial. Ell han canalitzat el descontentament propi a través de l'organització 9/11 Truth,

que té per objectiu "exposar davant l'opinió pública les mentides oficials i els intents d'ocultació" al voltant de l'11S. L'organització no té cap mirament a afirmar a la seua pàgina web que "membres de dins de l'aparell del govern americà van participar o van orquestrar l'execució dels atacs", i

donen via lliure a les tesis segons les quals l'administració Bush va perpetrar l'atac per tal de justificar la invasió de l'Afganistan i de l'Iraq. Veritat o mentida? Complot o atac? L'opció final és a gust del consumidor...

Violeta Tena